

Η πραγματικότητα της εισαγωγής της Πληροφορικής από την πλευρά των νεοδιόριστων καθηγητών

Αθανάσιος Μαλέτσκος
Τμήμα Νηπιαγωγών, Παιδαγωγική
Σχολή Φλώρινας, Α.Π.Θ.
maletsko@otenet.gr

Θεόδωρος Κασκάλης
Τμήμα Νηπιαγωγών, Παιδαγωγική
Σχολή Φλώρινας, Α.Π.Θ.
kaskalis@nured-fl.auth.gr

Εισαγωγή

Η προσπάθεια ενός ανθρώπου να μεταδώσει σε άλλους κάτι που αυτός γνωρίζει (είτε πρόκειται για γνώση θεωρητική, είτε πρόκειται για δεξιότητες) είναι προσπάθεια διδακτική (Δερβίσης, 1995). Αυτή προϋποθέτει καλή γνώση του ευρύτερου επιστημονικού τομέα, που ως εκπαιδευτικός αναλαμβάνει κάποιος να μεταδώσει σε άλλους, αλλά προϋποθέτει επίσης γνώση της Ψυχολογίας του δέκτη, ειδικότερα της Ψυχολογίας της μάθησης (Ματσαγγούρας, 1993). Δεν παύει όμως να είναι πάντα η διδασκαλία μια πρακτική με άπειρες παραλλαγές, που απορρέουν και από τη θεωρητική γνώση, την εμπειρία του εκπαιδευτικού και από το ανοιχτό πάντα ερώτημα: «Πώς να παρουσιάσω το συγκεκριμένο θέμα στο συγκεκριμένο ακροατήριο μέσα στις συγκεκριμένες συνθήκες που έχω», ερώτημα που τον απασχολεί από τη φάση της προετοιμασίας του μαθήματός του (Ντάγκας, 2000).

Η σύγχρονη διδακτική μεθοδολογία που βασίζεται στις σημερινές μοντέρνες θεωρίες μάθησης πρέπει να προκαλεί την ενεργοποίηση του μαθητή, να προωθεί τη δημιουργική δράση, να βασίζεται στη μάθηση μέσω ανακάλυψης, να ενθαρρύνει τη συνεργατική μάθηση, να ενισχύει την ανάπτυξη δεξιοτήτων, να ενθαρρύνει την κριτική σκέψη, να αποθαρρύνει τη γραμμική μέθοδο διδασκαλίας και να ενθαρρύνει τη συλλογική δράση (Γκιμπερίτης, 2003). Οι γενικές αρχές της διδακτικής τονίζουν ότι κινούμαστε: από το απλό στο σύνθετο, από το συγκεκριμένο στο αφηρημένο, από το αισθητό στο νοητό-αφηρημένο και από το γνωστό στο άγνωστο (Δερβίσης, 1999).

Κατά το διδακτικό σχεδιασμό, πρώτο βασικό μέλημα του εκπαιδευτικού είναι ο καθορισμός των διδακτικών στόχων της κάθε ενότητας που πρέπει να διδάξει (Κόλλιας, 1999). Η διατύπωση αυτών των στόχων χρειάζεται να είναι σαφής και λειτουργική. Ακολουθεί η ανάλυση έργου (των πληροφοριακών επεξεργασιών), που απαιτούνται για την κατάκτηση των διδακτικών στόχων. Στη συνέχεια θα πρέπει να σχεδιάσουμε τις διδακτικές ενέργειες που αντιστοιχούν στις πληροφοριακές επεξεργασίες και τις αναπτύσσουν.

Οι γενικοί στόχοι στηρίζονται στη γνώση και στη μεθοδολογία, στη συνεργασία και επικοινωνία και στην επιστήμη και τεχνολογία στην καθημερινή ζωή. Η προσέγγιση των θεμάτων πρέπει να στηρίζεται σε παραδείγματα και να χρησιμοποιεί αναφορές που τα συσχετίζουν με διάφορα γνωστικά αντικείμενα (μαθηματικά, φυσική, ελληνική γλώσσα, κοινωνιολογία, οικονομία, επιστημολογία, ηλεκτρονική, κ.ά.). Η διδασκαλία οφείλει να είναι εμπλουτισμένη με δραστηριότητες και ασκήσεις από όλο το φάσμα των γνωστικών αντικείμενων των προγραμμάτων σπουδών της εκπαίδευσης (Δαγδιλέλης, κ.ά., 2002).

Εστιάζοντας στο χώρο της διδακτικής της Πληροφορικής, καλούμαστε να εντοπίσουμε την υλοποίηση αυτών των εννοιών στα πλαίσια της σχολικής πραγματικότητας. Δεδομένης της αθρόας εισαγωγής καθηγητών Πληροφορικής τα τελευταία χρόνια, παρατηρήθηκαν φαινόμενα που δεν προάγουν την ομαλή εφαρμογή των μοντέρνων θεωριών μάθησης στα σημερινά σχολεία και συγκεκριμένα στα γνωστικά αντικείμενα

των Νέων Τεχνολογιών. Προβλήματα όπως η μεγάλη ετερογένεια στις προπτυχιακές σπουδές και η έλλειψη παιδαγωγικού-διδακτικού υπόβαθρου των διορισμένων καθηγητών εμποδίζουν την μετάβαση στη σύγχρονη διδακτική μεθοδολογία. Από την άλλη μεριά, η ελλιπής υλικοτεχνική υποδομή, η βιαστική εισαγωγή πλήθους τεχνοκρατικών εννοιών και η απαίτηση άμεσων αποτελεσμάτων αδικούν το μάθημα της Πληροφορικής, τόσο ως αυτόνομο διδακτικό αντικείμενο, όσο και ως διαθεματικό εκπαιδευτικό εργαλείο.

Στην προσπάθειά μας να σφυγμομετρήσουμε τις στάσεις και απόψεις του νέου καθηγητή Πληροφορικής, διενεργήσαμε ένα ερωτηματολόγιο, τα αποτελέσματα του οποίου καταθέτουμε με την παρούσα εργασία. Οι απόψεις ενός εκ των βασικών πόλων της εκπαιδευτικής διαδικασίας, του καθηγητή, μπορεί να οδηγήσει σε χρήσιμα συμπεράσματα, προκειμένου να αμβλυνθούν οι ανωμαλίες που εμφανίζονται στην παρούσα φάση. Στη συνέχεια, κατατίθενται τα αποτελέσματα της έρευνας και συγκεντρώνονται τα συμπεράσματα και οι εξαγόμενες προτάσεις.

Τα αποτελέσματα της έρευνας για τις απόψεις των νεοδιόριστων καθηγητών Πληροφορικής

Η μελέτη στηρίζεται σε έρευνα τύπου επισκόπησης απόψεων και αντιλήψεων με χρήση ερωτηματολογίου. Το δείγμα της έρευνας ήταν οι καθηγητές πληροφορικής που διορίστηκαν τα σχολικά έτη 2002 και 2003 στην περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και συγκεκριμένα στους νομούς Κοζάνης, Φλώρινας, Καστοριάς και Γρεβενών. Για την ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν τα προγράμματα EXCEL και SPSS (Στατιστικό πακέτο για τις Κοινωνικές Επιστήμες). Η επεξεργασία έγινε, για τις ελεύθερες απαντήσεις με ανάλυση περιεχομένου και κατηγοριοποίηση και για όλες με απαρίθμηση, συσσώρευση συχνότητας και συγκρίσεις.

Μοιράσθηκαν ερωτηματολόγια σε 124 εκπαιδευτικούς και από αυτούς τα συμπλήρωσαν και τα παρέδωσαν οι 108 (ποσοστό ανταπόκρισης 87%, το οποίο θεωρείται ικανοποιητικό). Από την επεξεργασία τους προέκυψαν τα παρακάτω αποτελέσματα:

- Οι 70% θεωρούν τον εξοπλισμό των εργαστηρίων στα σχολεία που εργάζονται ανεπαρκή και ξεπερασμένο. Το ποσοστό ανεβαίνει στους εκπαιδευτικούς εκείνους που εργάζονται στις μεγάλες πόλεις, γιατί στα σχολεία των μεγάλων αστικών κέντρων ο αριθμός των παιδιών είναι μεγάλος και τα εργαστήρια φτιάχτηκαν πριν από χρόνια.
- Σύμφωνα με τις απόψεις τους, ο ξεπερασμένος τεχνολογικός εξοπλισμός, ο μεγάλος αριθμός παιδιών ανά τάξη, καθώς και τα διαφορετικά επίπεδα γνώσης που βρίσκονται οι μαθητές αποτελούν τους κυριότερους παράγοντες που εμποδίζουν τη σωστή διδασκαλία της πληροφορικής. Ακολουθεί η έλλειψη συνεργασίας με τους άλλους συναδέλφους και κυρίως με τη διεύθυνση του σχολείου.
- Τα άμεσα αιτήματά τους απέναντι στην πολιτεία είναι να τους καταβάλλεται το επίδομα ηλεκτρονικού υπολογιστή το οποίο παίρνουν οι χειριστές Η/Υ που εργάζονται στο δημόσιο τομέα, να επιδοτηθούν για αγορά υπολογιστή καθώς και να επιμορφώνονται τακτικά σε θέματα που αφορούν την εξέλιξη της επιστήμης τους.
- Ειδικά θα ήθελαν να επιμορφωθούν σε θέματα μεθόδων διδασκαλίας και διδακτικής της Πληροφορικής (το 53%), στα δίκτυα Η/Υ (το 32%), στην παιδοψυχολογία και στη ψυχολογία εφήβου (το 27%) και σε νεότερα και χρήσιμα εκπαιδευτικά λογισμικά πακέτα (το 27%).

- Κατά τη γνώμη τους, τα κυριότερα προβλήματα που συναντούν είναι η έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής, ο ελλιπής και όχι σύγχρονος εξοπλισμός εργαστηρίων (projectors κ.ά.), η πολύ μεγάλη αναλογία αριθμού μαθητών ανά υπολογιστή και οι μικροί και ακατάλληλοι εργαστηριακοί χώροι (το 35%).
- Οι προϋποθέσεις για την επιτυχημένη εισαγωγή της πληροφορικής στα σχολεία, σύμφωνα με τη γνώμη των νεοδιόριστων καθηγητών πληροφορικής, είναι η συνεχή επιμόρφωση και κατάρτιση εκπαιδευτικών (το 64%), τα πλήρως και σύγχρονα εξοπλισμένα εργαστήρια (το 50%) και οι κατάλληλοι, εξειδικευμένοι διδάσκοντες (το 36%).
- Πιστεύουν ότι ένα πρόγραμμα σπουδών πληροφορικής πρέπει να είναι σύγχρονο (το 41%), να έχει συγκεκριμένους στόχους (το 18%) και να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των μαθητών (το 14%).

Συμπεράσματα - Προτάσεις

Κρίσιμοι παράγοντες της ενσωμάτωσης οποιασδήποτε τεχνολογίας στη σχολική ζωή (ιδίως στην εννιάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση) είναι η ύπαρξη κοινωνικά προσαρμοσμένων παιδαγωγικών στόχων για τη χρήση της, με κύριο άξονα την ανθρώπινη αυτοεξέλιξη σε όλα τα επίπεδα (Cook & Finlayson, 1999). Έτσι, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε την νέα τεχνολογία για την πρόοδο της εκπαιδευτικής μας πρακτικής και όχι σε απομόνωση ή ακόμα και σε αντίθεση με αυτήν. Χρησιμοποιώντας την τεχνολογία αυτή για τη διαιώνιση παρωχημένων εκπαιδευτικών αντιλήψεων και πρακτικών, χάνουμε την ευκαιρία που μας παρουσιάζεται. Για να γίνουν αλλαγές στην εκπαίδευση που θα διαρκέσουν, χρειάζονται διαδικασίες που να μη είναι βεβαισμένες αλλά θα βασίζονται στη σκέψη, στην αξιολόγηση και στην προσπάθεια. Τα νέα προγράμματα σπουδών Πληροφορικής στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση και έχουν τη σύμφωνη γνώμη της εκπαιδευτικής κοινότητας.

Απαιτείται συνεχής επιμόρφωση και στήριξη των εκπαιδευτικών, οι οποίοι αποτελούν σημαντικούς διαμεσολαβητές, τόσο για τη μάθηση και τη νοητική και ψυχική ανάπτυξη των νεαρών ατόμων, όσο και για τη διαμόρφωση του αυριανού ηγετικού, εργασιακού και πολιτιστικού δυναμικού της χώρας μας. Είναι απαραίτητο να αναμορφωθούν τα προγράμματα σπουδών των πανεπιστημίων και των ανώτατων τεχνολογικών ιδρυμάτων και να προσφέρουν στους μελλοντικούς καθηγητές πληροφορικής και μαθήματα ψυχολογίας και διδακτικής μεθοδολογίας.

Οι νεοδιόριστοι καθηγητές πληροφορικής ΠΕ 19 και ΠΕ 20 βιώνουν καθημερινά τα προβλήματα κατά τη διδασκαλία του μαθήματος της πληροφορικής και προτείνουν το μάθημα της πληροφορικής να γίνει γενικής παιδείας, να βελτιωθούν τα βιβλία και να περιέχουν περισσότερες πρακτικές εφαρμογές και ασκήσεις και πιστεύουν πως η συνεργασία όλων των φορέων που ασχολούνται με την εκπαίδευση μπορεί να βελτιώσει την υπάρχουσα κατάσταση. Προτείνουν γενναία χρηματοδότηση εκ μέρους της πολιτείας για αναβάθμιση των εργαστηρίων πληροφορικής και προμήθεια κατάλληλου εκπαιδευτικού λογισμικού, να τους χορηγηθεί το ειδικό επίδομα χειρισμού ηλεκτρονικού υπολογιστή, καθώς και επιδότηση για αγορά ηλεκτρονικού υπολογιστή. Θεωρούν ένα πρόγραμμα σπουδών πληροφορικής πετυχημένο, μόνο όταν είναι σύγχρονο και έχει συγκεκριμένους στόχους και ζητούν συνεχή επιμόρφωση από την πολιτεία σε θέματα μεθόδων διδασκαλίας και διδακτικής της Πληροφορικής αλλά και γενικά σε ότι νέο αφορά την επιστήμη της πληροφορικής.

Στα νέα προγράμματα σπουδών πληροφορικής υπάρχουν οι όροι “μάθηση με χαρά” και “κριτική προσέγγιση”. Προς αυτή την κατεύθυνση, χρειάζεται να γίνουν αλλαγές στο εκπαιδευτικό μας σύστημα, ώστε να επωφεληθούμε από τις νέες τεχνολογίες, με λιγότερη γραφειοκρατία, χρησιμοποιώντας πολιτική ίσων ευκαιριών, χωρίς επηρεασμούς από πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα και κυρίως να επικεντρωθούμε στον παράγοντα “άνθρωπο”.

Βιβλιογραφία

- Cook, D. & Finlayson, H. (1999). *Interactive Children, Communicative Teaching. ICT and Classroom Teaching*. Buckingham: Open University Press.
- Γκιμπερίτης, Β. (2003). *Η κοινωνία της Πληροφορίας στην εκπαίδευση. Εφαρμογές Πληροφορικής*. Αθήνα: Γκιούρδας.
- Δαγδιλέλης, Β., Ευαγγελίδης, Γ., Σατρατζέμη, Μ., Τσαδήρας, Α. (2002). *Εισαγωγή στη χρήση των Η/Υ*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλα.
- Δερβίσης, Σ. (1999). *Σύγχρονη γενική μεθοδολογία της διδασκαλίας-μάθησης*. Θεσσαλονίκη.
- Δερβίσης, Σ. (1995). *Μεθοδολογία της Διδακτικής και Ειδική Μεθοδολογία της Διδασκαλίας-Μάθησης*. Θεσσαλονίκη.
- Κόλλιας, Α. (1999). *Οι υπολογιστές στη διδασκαλία και τη μάθηση. Μια κριτική προσέγγιση*. Αθήνα: Έλλην.
- Ματσαγγούρας, Η. (1993). *Θεωρία και πράξη της Διδασκαλίας*. Αθήνα.
- Ντάγκας, Ε. (2000). *Η διαχείριση του διδακτικού έργου*. Κοζάνη: Ινστιτούτο Βιβλίου και Ανάγνωσης.
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο-Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. (1997). *Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών Πληροφορικής*. Αθήνα: Ο.Ε.Δ.Β.